

חוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם-1980 *

הגדרות

1. בחוק זה –

“המועצה” – מועצת הרבנות הראשית לישראל;

“רב עיר” – מי שמכהן כרב עיר לאחר שנבחר לפי תקנות בחירות רבני עיר שהותקנו על פי חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב], תשל"א-1971, וכן מי שמכהן כרב עיר ושמו כלול ברשימת רבני עיר שיפרסם שר הדתות ברשומות תוך 60 יום מתחילת חוק זה.

תפקידי המועצה

2. תפקידי המועצה הם –

- (1) מתן תשובות וחוות דעת בעניני הלכה לשואלים בעניניה;
- (2) פעולות לקירוב הציבור לערכי תורה ומצוות;
- (3) מתן תעודות הכשר על כשרות;
- (4) מתן כשירות לכהן כדיין לפי חוק הדיינים, תשט"ו-1955;²
- (5) מתן כשירות לכהן כרב עיר לפי תקנות בחירות רבני עיר שהותקנו על פי חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב], תשל"א-1971;
- (6) מתן כשירות לרב לכהן כרב רושם נישואין;
- (7) כל פעולה הדרושה לביצוע תפקידיה על פי כל דין.

מקום מושב המועצה

3. מקום מושבה של המועצה יהיה בירושלים.

הרכב המועצה

4. (א) ואלה חברי המועצה:

- (1) שני הרבנים הראשיים לישראל, אחד ספרדי הנקרא “ראשון לציון” ואחד אשכנזי, שייבחרו בבחירות ישירות, חשאיות ואישיות באסיפה של רבנים ונציגי ציבור (להלן – האסיפה הכותרת);
 - (2) רב עיר אחד מכל אחת מן הערים ירושלים, תל-אביב-יפו, חיפה ובאר-שבע; רבני העיר הספרדים והאשכנזים בערים אלה יכהנו מחצית תקופת כהונה לסירוגין, כפי שייקבע בתקנות;
 - (3) עשרה רבנים שייבחרו בבחירות ישירות, חשאיות ואישיות באסיפה הכותרת, מחציתם ספרדים ומחציתם אשכנזים (להלן – חברי המועצה הנבחרים).
- (ב) המועצה רשאית לפעול אף אם פחת מספר חבריה, ובלבד שלא פחת ממחציתו.

כשירות להיבחר

5. (א) כשיר להיבחר רב ראשי לישראל מי שנתקיימו בו אלה:

- (1) בעת הבחירה מלאו לו 40 שנה וטרם מלאו לו 70 שנה;
- (2) הוא מכהן או כיהן כדיין או כרב עיר, או שיש לו כשירות לכהן כדיין או כרב עיר, או שהמועצה קבעה שהוא גדול בתורה.

* נתקבל בכנסת ביום ב' בניסן תש"ם (18 במרס 1980); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בה"ח 1405, תשל"ט, עמ' 214.

1 ס"ח תשל"א, עמ' 130.

2 ס"ח תשט"ו, עמ' 68.

(ב) כשיר להיבחר חבר מועצה נבחר מי שנתקיימו בו אלה:

- (1) כעת הבחירה מלאו לו 30 שנה;
- (2) הוא מכהן או כיהן בישראל כדיין או כרב עיר, או שיש לו כשירות לכהן כדיין או כרב עיר, או שהמועצה קבעה שהוא גדול בתורה.
- (ג) רב ראשי לישראל לא יהיה מועמד בבחירות לתקופה הסמוכה לכהונתו.
- (ד) חבר ועדת הבחירות לא יהיה מועמד לרב ראשי לישראל או לחבר מועצה נבחר.

6. (א) האסיפה הבוחרת תהיה של 150 חברים, מהם 80 רבנים ו-70 נציגי ציבור. האסיפה הבוחרת
(ב) האסיפה הבוחרת רשאית לפעול אף אם מחת מספר חבריה, כל עוד לא פחת מ-80.

7. הרבנים שבאסיפה הבוחרת יהיו –

הרבנים באסיפה
הבוחרת

- (1) 30 רבני עיר מן הערים הגדולות;
- (2) 14 רבני עיר מן המועצות המקומיות הגדולות;
- (3) 2 רבנים אזוריים מהמועצות האזוריות הגדולות; "רב אזורי" – מי שנבחר או שנתמנה באישור שר הדתות לרב של מועצה אזורית;
- (4) 8 רבנים מן המושבים הגדולים;
- (5) רב שכונה הוותיק מכל אחת מן הערים ירושלים, תל-אביב-יפו, חיפה ובאר-שבע, וכבעלי ותק שווה – הקשיש שבהם; "רב שכונה" – מי שנתמנה לרב שכונה בידי המועצה הדתית באישור שר הדתות;
- (6) 10 הדיינים הוותיקים ביותר, ומבעלי ותק שווה – הקשיש שבהם;
- (7) הרב הצבאי הראשי וסגנו, ואם אין סגן – הרב הצבאי בעל הדרגה הצבאית הגבוהה ביותר, ומבעלי אותה דרגה – הוותיק שבהם בשירות הרבנות הצבאית;
- (8) 10 רבנים שימנה שר הדתות באישור הממשלה.

8. נציגי הציבור שבאסיפה הבוחרת יהיו –

נציגי הציבור
באסיפה הבוחרת

- (1) 25 ראשי הערים הגדולות;
- (2) 6 ראשי המועצות המקומיות הגדולות;
- (3) 4 ראשי המועצות האזוריות הגדולות;
- (4) 14 ראשי המועצות הדתיות של הערים הגדולות;
- (5) 4 ראשי המועצות הדתיות של המועצות המקומיות הגדולות;
- (6) 2 שרים שתבחר הממשלה;
- (7) 5 חברי הכנסת שתבחר הכנסת או ועדה מוועדותיה שהסמיכה לכך;
- (8) 10 אנשי ציבור שימנה שר הדתות באישור הממשלה.

הרכב חברי
האסיפה הבוחרת

9. במינויים לפי סעיפים 7 (8) ו-8 (8) יפעל שר הדתות להביא לכך שבאסיפה הבוחרת יהיו מתצית החברים ספרדים ומתציתם אשכנזים.

- תעודת שר הפנים
10. לענין סעיפים 7 ו-8, "הגדולים" ו"הגדולות" – לפי מספר תושביהם היהודים, ותעודה של שר הפנים תשמש ראייה חותכת לכך.
- ועדת בחירות
11. (א) לביצוע הבחירות של הרבנים הראשיים לישראל ושל חברי המועצה הנבחרים, תוקם ועדת בחירות של חמישה חברים, מהם שניים שתבחר הממשלה, שניים שתבחר המועצה שלא מבין חבריה, ויושב ראש, שופט או דיין, או שופט או דיין שיצא לגמלאות, שימנה שר הדתות באישור הממשלה.
- (ב) לא בחרה המועצה את חברי הועדה כאמור בסעיף קטן (א) תוך שלושים יום מיום ששר הדתות הודיע לה שעליה לעשות כן, ימנה אותם שר הדתות באישור הממשלה.
- (ג) הועדה רשאית לפעול אף אם פחת מספר חבריה, כל עוד לא פחת משלושה רבהם היושב ראש.
- כינוס האסיפה הבחורת
12. (א) ועדת הבחירות תקבע את המועד ואת המקום לעריכת הבחירות ותפרסם על כך הודעה ברשומות; הבחירות יתקיימו בירושלים.
- (ב) יושב ראש ועדת הבחירות יכנס את האסיפה הבחורת ביום הבחירות ויפתח את האסיפה, וועדת הבחירות תנהל את הבחירות.
- פרסום חברי האסיפה הבחורת
13. לפחות עשרים ואחד יום לפני יום הבחירות תפרסם ועדת הבחירות ברשומות את רשימת חברי האסיפה הבחורת ותודיע בדואר רשום או במסירה אישית לכל חבר על חברותו בה.
- הצעת מועמדים
14. (א) 20 חברים לפחות של האסיפה הבחורת רשאים, בין מיזמתם ובין מיזמת מי שכשיר להיבחר, להציע מועמד לרב ראשי לישראל או לחבר מועצה נבחר; ההצעה תהיה בכתב חתום בידי המציעים, ותוגש ליושב ראש ועדת הבחירות לא יאוחר משבעה ימים לפני יום הבחירות, בצירוף הסכמת כל מועמד חתומה בידו.
- (ב) לא יחתום אדם על הצעות ליותר מרב ראשי לישראל אחד מכל עדה או על הצעות ליותר מחמישה חברי מועצה נבחרים מכל עדה, ואם חתם כן – כל חתימותיו בטלות.
- (ג) כל החתימות אחרי 30 הראשונות בהצעה שהוגשה – לא יתחשבו בהן לצורך סעיף זה.
- (ד) נפטר מועמד תוך שבעה ימים לפני מועד הבחירות, יידחו הבחירות לשבוע ימים, ותוך זמן זה ניתן יהיה להציע מועמדים נוספים.
- התצבעה באסיפה
15. (א) הרבנים הראשיים לישראל ייבחרו כל אחד בהצבעה נפרדת, כמועד אחד ובמקום אחד.
- (ב) חברי המועצה הנבחרים הספרדים והאשכנזים ייבחרו חמישה חמישה בהצבעה נפרדת, כמועד אחד ובמקום אחד; כל חבר האסיפה הבחורת יצביע בעד שלושה עד חמישה מועמדים ספרדים ובעד שלושה עד חמישה מועמדים אשכנזים; לא עשה כן – קולו פסול.
- (ג) המועמדים שקיבלו את מספר הקולות הגדול ביותר – הם הנבחרים; קיבלו שני מועמדים או יותר מספר קולות שווה, תצביע האסיפה הבחורת על אותם מועמדים בהצבעות נוספות עד להכרעה ביניהם.
- (ד) ועדת הבחירות תפרסם ברשומות הודעה על תוצאות הבחירות.

16. (א) רב ראשי לישראל יכהן עשר שנים וחבר מועצה נבחר יכהן חמש שנים; תקופת כהונה תיחשב לפי הלוח העברי.

(ב) כהונתם של רב ראשי לישראל ושל חבר מועצה נבחר תחילת בתום כהונתם של קודמיהם, ובבחירות הראשונות לפי חוק זה – עם היבחרם.

(ג) הבחירות לרבנים הראשיים לישראל ולחברי המועצה הנבחרים ייערכו לא יותר משלושה חדשים ולא פחות מחודש אחד לפני תום כהונתם של המכהנים אותה שעה.

חלוקת התפקידים
של הרבנים
הראשיים לישראל

17. (א) כמשך מחצית תקופת כהונתם של הרבנים הראשיים לישראל ישמש האחד נשיא המועצה והאחד נשיא בית הדין הרבני הגדול, ובמחצית השנייה יתחלפו בתפקידיהם; הרב הראשי לישראל המשמש בתפקיד נשיא בית הדין הרבני הגדול לא יפעל בתפקידים ולא ישתמש בסמכויות המוקנים על פי דין או על פי המקובל לנשיא המועצה.

(ב) תוך שבעה ימים מיום תחילת כהונתם יקבעו הרבנים הראשיים לישראל בהסכמה את סדר מילוי תפקידיהם; לא הגיעו לידי הסכמה כאמור, יהיה מי שכהן בישראל כדיין תקופה ארוכה יותר נשיא בית הדין הרבני הגדול, והוא הדין אם רק אחד מהם כיהן בישראל כדיין; היה הוותק כדיין שווה, או ששניהם לא כיהנו כדיינים, תהיה לקשיש שבהם הזכות לקבוע את סדר מילוי התפקידים.

התפטרות

18. רב ראשי לישראל וחבר מועצה נבחר רשאים להתפטר על ידי הגשת כתב התפטרות לשר הדתות; כהונתם נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שכתב ההתפטרות הגיע לידי שר הדתות, זולת אם חזרו בהם מהתפטרותם לפני כן.

התפנתה משרה
מטעמי בריאות

19. שר הדתות רשאי, על פי חוות דעתם של שלושה רופאים שמינה שר הבריאות, לקבוע כי מטעמי בריאות נכצור דרך קבע מרב ראשי לישראל או מחבר מועצה נבחר למלא תפקידו, ומשקבע כאמור, יתפנה מקומו.

רב ראשי לישראל
שמקומו נתפנה

20. (א) נתפנה מקומו של רב ראשי לישראל שלוש שנים וחצי או יותר לפני תום תקופת כהונתו, ייבחר במקומו רב ראשי לישראל תוך ששה חדשים בדרך שנבחר רב ראשי לישראל על פי חוק זה.

(ב) היה הרב הראשי לישראל שמקומו נתפנה כאמור בסעיף קטן (א) נשיא המועצה, יהיו סמכויותיו – עד לבחירת הרב הראשי לישראל החדש – לקשיש שבחברי המועצה, ואם היה נשיא בית הדין הרבני הגדול – לוותיק שבדייני בית הדין הרבני הגדול, ובכעלי ותק שווה – לקשיש שבהם.

(ג) מי שנבחר רב ראשי לישראל לפי סעיף קטן (א) יכהן עד תום תקופת כהונתו של קודמו ויבוא במקומו לענין מילוי התפקידים לפי סעיף 17 (א).

(ד) נתפנה מקומו של רב ראשי לישראל פחות משלוש שנים וחצי לפני תום תקופת כהונתו, ישמש הרב הראשי לישראל הנותר נשיא המועצה ונשיא בית הדין הרבני הגדול, עד תום תקופת הכהונה; נתפנה גם מקומו, יהיו סמכויות נשיא המועצה לקשיש שבחברי המועצה, וסמכויות נשיא בית הדין הרבני הגדול – לוותיק שבדייני בית הדין הרבני הגדול, ובכעלי ותק שווה – לקשיש שבהם, עד תום תקופת הכהונה.

חבר מועצה נבחר
שמקומו נתפנה

21. (א) נתפנה מקומו של חבר מועצה נבחר, יבוא במקומו הרב מאותה עדה, ספרדי או אשכנזי, אשר קיבל את מספר הקולות הגדול ביותר מבין המועמדים שלא נבחרו, ובלבד

שקיבל לא פחות מ-25 קולות; קיבלו שני רבנים או יותר מספר קולות שווה. יבוא במקומו הקשיש שבהם; לא היו מועמדים כאמור, תבחר המועצה רב להיות חבר המועצה.

(ב) מי שהיה לחבר המועצה לפי סעיף קטן (א) יכהן עד תום תקופת כהונתו של קודמו.

22. (א) סדרי זימון ישיבות המועצה ונוהל הדיונים בה ייקבעו בתקנות באישור המועצה, ובמידה שלא נקבעו בתקנות, תקבעם המועצה.

(ב) הרב הצבאי הראשי יוזמן לכל ישיבה של המועצה ותהיה לו זכות הבעת דעה ללא זכות הצבעה.

23. (א) נבחר לרב ראשי לישראל מי שאיננו תושב ואזרח ישראל, לא ייכנס לכהונתו אלא עם היותו לתושב ולאזרח; לא נהיה הנבחר לתושב ולאזרח תוך ששה חדשים מיום בחירתו, יראו את מקומו כפנוי.

(ב) מועמד לחבר מועצה נבחר, וכן חבר האסיפה הבוחרת, יהיה יהודי, תושב ואזרח ישראל.

(ג) חבר המועצה ייכנס לכהונתו לאחר שחתם לפני נשיא המדינה על הצהרה זו: "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא כנאמנות את תפקידי כחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל".

24. העניינים הכספיים והמינהליים של הרבנות הראשית לישראל יעמדו לביקורת מבקר המדינה.

25. בחוק הדיינים, תשט"ו-1955 –

(1) בסעיף 8 –

(א) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) נשיא בית הדין הרבני הגדול יהיה הרב הראשי לישראל שנקבע לכך לפי חוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם-1980";

(ב) בסעיף קטן (ג), אחרי "ישב הוא בראש בית הדין" יבוא "יושב בדין הרב הראשי לישראל שאינו מכהן כנשיא בית הדין הרבני הגדול, ישב הוא בראש בית הדין, ובלבד שבאותו הרכב אינו יושב בדין נשיא בית הדין הרבני הגדול";

(2) בסעיפים 8 (ד), 9 (א) ו-13, במקום "בהסכמת הרבנים הראשיים ליש" ראל" יבוא "בהתייעצות עם נשיא בית הדין הרבני הגדול";

(3) בסעיפים 18, 19, 20 (ב) ו-(ד), 23 ו-27, במקום "הרבנים הראשיים לישראל" או "אחד הרבנים הראשיים לישראל" יבוא "נשיא בית הדין הרבני הגדול";

(4) בסעיף 20, בסוף סעיף קטן (ג) יבוא "לא מינה חבר הדיינים של בית הדין הרבני הגדול את חברי בית הדין המשמעותי תוך 30 יום מיום שהוגשה קובלנה בידי שר הדתות, ימנה נשיא בית הדין הרבני הגדול, את חברי בית הדין המשמעותי".

נהל

הוראות משלימות

ביקורת מבקר המדינה

תיקון חוק הדיינים

26. בחוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב], תשל"א—1971, אחרי סעיף 12 יבוא:

- 12א. (א) רב עיר יהיה נתון לשיפוטו של בית דין משמעותי.
(ב) מועצת הרבנות הראשית לישראל תמנה את חברי בית הדין והם דיין או דיין שיצא לגמלאות, והוא היושב ראש, ושני רבני עיר.
(ג) שר הדתות רשאי להגיש לבית הדין המשמעותי קובלנה על רב עיר על יסוד אחד מאלה:
(1) הרב נהג שלא כהלכה במילוי תפקידו;
(2) הרב התנהג באופן שאינו הולם את מעמדו של רב בישראל;
(3) הרב הורשע בעבירה שבנסיבות הענין יש בה משום קלון.
(ד) בית הדין המשמעותי יביא את מסקנותיו, לזכות או לחובה, לפני שר הדתות; מצא בית הדין המשמעותי שאין רב העיר ראוי להמשיך בתפקידו, יביא שר הדתות את מסקנות בית הדין המשמעותי לפני נשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל, והנשיא יעביר את רב העיר מכהונתו.
(ה) סמכויות בית הדין המשמעותי, סדרי הדין בו, סדרי הגשת קובלנות ושאר הוראות בקשר להפעלת השיפוט המשמעותי לפי סעיף זה ייקבעו בתקנות בהסכמת שר המשפטים."

"שיפוט משמעות
של רבני עיר

תיקון חוק
העונשין

27. בסעיף 179 לחוק העונשין, תשל"ז—1977³, במקום הסיפה המתחילה במלים "שני הרבנים הראשיים לישראל" יבוא "נשיא בית הדין הרבני הגדול".

תיקון חוק
שיפוט המשמעות
(משפט חוזר)

28. בחוק שיפוט המשמעות (משפט חוזר), תשכ"א—1961⁴, בטור ב' לתוספת, בפרט (2), במקום "כל אחד מן הרבנים הראשיים לישראל" יבוא "נשיא בית הדין הרבני הגדול".

ביטול

29. (א) חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית, תשל"ב—1972⁵ — בטל.
(ב) חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (הוראות שעה), תשל"ט—1979⁶ — בטל.

הוראות מעבר

30. (א) הבחירות הראשונות לפי חוק זה לרבנים הראשיים לישראל יתקיימו לא יאוחר מיום א' בניסן תשמ"ג (15 במרס 1983).

(ב) שני הרבנים הראשיים לישראל שכהנו ערב קבלת חוק זה בכנסת יוסיפו לכהן עד יום א' בניסן תשמ"ג (15 במרס 1983), ויחולו עליהם הוראות חוק זה; לענין הוראות סעיף 17 יראו אותם כאילו נבחרו ביום א' בניסן תשמ"ם (18 במרס 1980).

(ג) תקופת הכהונה האמורה בסעיף קטן (ב) תיחשב כתקופת כהונה מלאה לענין סעיף 5 (ג).

3 סי"ח תשל"ז, עמ' 226.
4 סי"ח תשכ"א, עמ' 56.
5 סי"ח תשל"ב, עמ' 42.
6 סי"ח תשל"ט, עמ' 122.

(ד) הבחירות הראשונות לפי חוק זה לחברי המועצה הנבחרים ייערכו תוך ששה חדשים מיום קבלת חוק זה בכנסת, וחברי מועצת הרבנות הראשית שביהנו ערב היום האמור יוסיפו לכהן עד לקיום הבחירות לפי סעיף קטן זה.

(ה) חברי המועצה לפי סעיף 4 (2) ייכנסו לתפקידם ביום שנבחרו חברי המועצה הנבחרים לפי סעיף קטן (ד).

31. שר הדתות ממונה על ביצוע חוק זה. והוא רשאי, באישור ועדה משותפת של ועדת החוקה חוק ומשפט ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, להתקין תקנות ככל ענין הנוגע לביצועו.

ביצוע ותקנות

אהרן אבוחצירא
שר הדתות

מנחם בגין
ראש הממשלה

יצחק נבון
נשיא המדינה